

YMKA 1/ Marita Nousiainen

KILONPUISTON LASTENTALON, AVOIMEN PÄIVÄKODIN JA PÄIVÄKOTI KARUSELLIN YMPÄRISTÖKASVATUS SUUNNITELMA

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatustoiminta	4
2.1	Espeen kaupungin suomenkielinen varhaiskasvatus ja organisaatio	4
2.2	Ympäristöpolitiikka- ja lainsäädäntö.....	4
3	Ympäristökasvatuksen kohderyhmät ja tavoitteet	5
3.1	Kilonpuiston lastentalon kohderyhmät.....	5
3.2	3.2 Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatustoiminnan tavoitteet.....	5
4	Ympäristökasvatuksen keinot ja keskeiset sisällöt	6
4.1	Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatuksen keinot	6
4.2	Ympäristökasvatuksen teoreettiset mallit.....	9
4.2.1	Palmerin puumalli	9
4.2.2	Käpylän sipulimalli	10
4.2.3	Jerosen ja Kaikkosen talomalli	11
4.3	4.3 Käsitteet.....	12
4.4	4.4 Oppimiskäsitys	14
5	Ympäristökasvatustoiminnasta tiedottaminen ja yhteistyö.....	14
6	Ympäristökasvatustoiminnan vaikuttavuus ja arviointi.....	14

1 Johdanto

Espoon kaupungin varhaiskasvatustyötä ohjaa Espoon varhaiskasvatussuunnitelma, kestävämmän elämäntavan polulla (Espoo vasu). Espoo vasua noudatetaan kaikissa Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä - niistä yksi on meidän päiväkotimme Kilonpuiston lastentalo. Espoo-vasun yhtenä tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen näkemystä kestävä kehityksen kasvatuksesta.

Me pyrimme yhdessä lasten kanssa kiinnostavien ja innostavien oppimisprojektien ja tutkimusmatkojen avulla kohti kestävä elämäntapaa. Lapsissa on tulevaisuus ja meidän tehtävämme on kasvattaa lapsista osallistuvia, aktiivisia ja vastuullisia ympäristötietoisia kansalaisia. Meillä on erinomainen tilaisuus varhaislapsuudessa luoda mahdollisuudet kestävyysajattelulle.

Me yhdessä voimme etsiä ja luoda jotain uutta. Toimintamme vaatii aktiivista toimintatapojen arviointia ja valintojen tekoa. Kehittämällä toimintaamme luomme parempia toimintatapoja.

Tämä ympäristökasvatussuunnitelma on alku johdonmukaiselle havaintoihin perustuvalla uudella tavalla toimia tietoisemmin kestävä kehityksen edellytysten luomiseksi. Kehitämme yksikössämme kestävä kehityksen mukaista varhaiskasvatustyötä johdonmukaisesti ja arviointi on jatkuvaa ja säännöllistä.

2 Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatustoiminta

2.1 Espoon kaupungin suomenkielinen varhaiskasvatus ja organisaatio

Kilonpuiston lastentalo kuuluu Espoon kaupungin Sivistystoimeen (SITO) ja Espoon Suomenkieliseen varhaiskasvatuksen toimialaan (SUVA). Sivistystoimen organisaatioon kuuluvat suomenkielinen opetus (SUKO), suomenkielinen varhaiskasvatus (SUVA), Svenska Rum ja kulttuuri- ja nuorisopalvelut. Kilonpuiston lastentalossa toimii kolme 3-5 -vuotiaiden lasten ryhmää, Ilvekset, Nallet ja Lumikot, avoin päiväkotitoiminta Onnenpesä ja avoimessa toimiva kerho Metsän aarteiden etsijät. Samassa kiinteistössä toimii neuvola, jonka kanssa teemme tiivistä yhteistyötä.

Sivistystoimessa on viisi palvelualueita: Leppävaara, Tapiola, Matinkylä-Olari, Espoonlahti ja Espoon keskus. Toimialajohtajana toimii Titta Tossavainen. Päivähoitotoimen aluepäällikkö johtaa alueensa varhaiskasvatustoimintaa. Meidän yksikkömme Kilonpuiston lastentalo kuuluu Leppävaaran palvelualueeseen. Leppävaara on jaettu itäiseen ja läntiseen alueeseen. Kilonpuiston lastentalo kuuluu Kilon pienalueelle läntisellä palvelualueella.

Espoon kaupunki on sitoutunut usean ympäristöasioita käsittelevän strategian tai ohjelman toteuttamiseen. Ympäristöpolitiikka kokoaa näiden tavoitteet yhteen. Ympäristöpolitiikka on mukana Espoo tarinan (Espoon strategian) laadinnassa. Ympäristöasiat ovat osa kaupungin yksiköiden toiminnan suunnittelua, ohjausta ja päätöksentekoa. Ympäristövastuullisuutta edistetään ja ympäristötietoutta parannetaan. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa teemme työtä varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti, johon on sisään kirjattu kestävän kehityksen toimintaperiaatteet. Ymmärrämme toimissamme sosiaalisen-, taloudellisen- ja ekologisen kestävän kehityksen merkityksen. Noudatamme työssämme vasu asiakirjaa "Espoon varhaiskasvatussuunnitelma, kestävämmän elämäntavan polulla", johon on sisään kirjattu kestävän elämäntavan valinnat sisältöalueittain. Huomioimme toiminnassamme lasten kanssa ko. asiat, erityisesti painottuu sosiaalinen kestävä kehitys. Me olemme tärkeässä roolissa mallittaen lapsille tulevaisuuden valintoja ja asenteita. Kaikki alkaa itsensä arvostamisesta ja kaverisuhteiden merkityksellisyydestä. Arjen askareissa kasvamme yhteisöllisiksi unohtamatta ratkaisukeskeisten mallien sisäistämistä kaikilla kestävän kehityksen osa-alueilla. Kunnioitamme luontoa, koska olemme itse osa suurta kokonaisuutta. Oppaanamme arjessa toimii KEKE PÄIVÄKODISSA kestävän kehityksen opas.

2.2 Ympäristöpolitiikka- ja lainsäädäntö

Toiminnassamme Espoon kaupungin päivähoitoyksikkönä toimimme päivähoitolain ja -asetuksen mukaan. Meillä on käytössä Espoon varhaiskasvatussuunnitelma. Me noudatamme Espoo tarinan ja SUVA tarinan strategioita. Otamme toiminnassamme huomioon jäte- ja jätehuoltolain, ympäristönsuojelu-, kemikaali- ja tupakka- ja terveydensuojelulait. Kaiken taustalla on Suomen perustuslaki, jonka mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.

Toimintaamme vaikuttavat myös Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräykset: Espoon kaupungin valtuusto on hyväksynyt erikseen nimettyjä määräyksiä mitkä täydentävät ympäristölainsäädäntöä. Määräykset koskevat esim. talousjätevesihuoltoa, katujen puhtaana pitoa

kaikkina vuodenaikoina, melusaasteen ennalta ehkäisyä ja puutarhajätteiden käsittelyä.

Suomessa meitä ohjaa Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus (2013). Me teemme erittäin tärkeää työtä yhteisöllisyyden keinoin kasvattaessamme uutta sukupolvea yhdessä heidän vanhempiansa kanssa tulevaisuuden vastuunkantajiksi. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa meitä ohjaa KEKE PÄIVÄKODISSA kestävän kehityksen opas tai Vihreä lippu -ohjelma.

Espoon kaupungin TATU-ohjelma määrittää taloudellista toimintaamme. Teemme budjetin raameissa kestäviä ja taloudellisia hankintoja sekä henkilöstöresursointia.

Espoon kaupunki kuuluu RCE (Regional Centre of Expertise) verkostoon, joka on osa YK:n yliopiston kestävän kehityksen verkostoa. Espoo hyväksyttiin vuonna 2011 jäseneksi YK:n Yliopiston RCE verkostoon. RCE Espoo verkostossa on mukana myös sivistystoimi.

RCE Espoon tavoite: Kestävä tulevaisuus on aktiivinen valinta ja me saavutamme sen yhdessä. Kaikki alkaa tiedostajista, jotka ymmärtävät kestävän kehityksen tärkeyden ja merkityksen tulevaisuuden rakentamisessa. Kestävä kehitys sisältyy Espoon varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmiin.

Kestävää kehitystä ohjaavat monet sitoumukset ja päätökset maailmanlaajuisesti, mm. Rio de Janeiro (1992), YK:n Johannesburgin julistus kestävästä kehityksestä, Århusin sopimus (2004), EU:n kestävän kehityksen strategia (2006), Baltic Agenda (2002) ja Rio 20+ The Future we want (2013).

3 Ympäristökasvatuksen kohderyhmät ja tavoitteet

3.1 Kilonpuiston lastentalon kohderyhmät

Työssämme varhaiskasvattajina suurin ja tärkein kohderyhmämme ovat lapset. Kilonpuiston lastentalossa toimii kolme 3-5 –vuotiaiden lasten lapsiryhmää. Ryhmissä on kussakin kolme kasvatusvastuullista työntekijää. Lapsiryhmät tekevät yhteistyötä myös Blue servicen keittiön työntekijän kanssa päivittäin. Lasten osallistaminen tapahtuu päivittäisessä toiminnassa kaikilla varhaiskasvatuksen sisältöalueilla. Lasten kanssa perehdytään kestävän kehityksen teemalla mm. veden ja energian säästämiseen, jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen, kestäviin ruokavalintoihin lähiympäristöön ja eri kieli- ja kulttuuriperintöasioihin. Me toimimme yhteisöllisyyden periaatteella ja meillä on yhteiset sopimukset ja säännöt arkipäivän turvana.

Teemme yhteistyötä lasten vanhempien kanssa kasvatuskumppanuusperiaatteella kestävän kehityksen ja ympäristökasvatuksen teemalla Espoon vasun mukaisesti. Vahvistamme kehittämistyömme avulla lapsen ja vanhempien osallisuutta toiminnassamme. Vanhemmilla on oma vanhempaintoimikunta, joka toimii yhdessä henkilökunnan kanssa lasten parhaaksi. Me toimimme moniammatillisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi S2LTO, Kelto, terapiapalvelut, neuvola ja sosiaalityö.

3.2 3.2 Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatustoiminnan tavoitteet

Ympäristökasvatuksessamme tavoitteemme on ymmärtää ja arvostaa itse ja auttaa lasta ymmärtämään ja arvostamaan sekä psyykkistä että fyysistä ympäristöämme. Laajemmin ajateltuna kestävän kehityksen tavoitteena on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen jälkipolville. Lasten kanssa asioita käsitellään leikin ja muun toiminnan avulla, niin etteivät lapset syyllisty eivätkä koe asioita pelottavina ja ahdistavina. Pieni lapsi oppii ympäristövastuullisen käyttäytymisen perusteita. Tavoitteenamme on käyttää monipuolisesti ympäristöä mm. leikkeihin, liikkumiseen ja

oppimiskokemuksiin. Meidän tulee toimia yhteisten arvojemme mukaisesti. Tavoitteena on avata ympäristökasvatuksen ja kestäväen kehityksen mahdollisuuksia ja osoittaa niiden merkitys pienen lapsen kehitykselle ja oppimiselle. Ympäristö- ja kestäväen kehityksen kasvatusta on osa tulevaisuuden rakentamista. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on ympäristön henkilökohtaisen merkityksen ymmärtäminen (Chawla & Flanders Cushing, 2007). Tekemämme ympäristökasvatusta on kasvatusta, jonka tavoitteena on saada ihmiset tiedostamaan riippuvuutensa ympäristöstä sekä lisätä ympäristömyönteisiä asenteita.

YK:n vuosituhatjulistus korostaa ihmisen vastuuta omasta lähipiiristä ja ihmisten välistä tasa-arvon ja ihmisarvon toteutumista (Salonen 2010). Vuosituhattavoitteiden arvot ovat vapaus, luonnon kunnioittaminen, tasa-arvo, yhteinen vastuu, solidaarisuus ja suvaitsevaisuus. (Iloa ja ihmettelyä, Parikka-Nihti ja Suomela).

Ympäristökasvatuksen ja kestäväen kehityksen kasvatusta tavoite on ihmisen kasvaminen ympäristötietoiseksi. Ympäristömyönteisyys kumpuaa hyvästä itsetunnosta, uskosta omiin vaikutusmahdollisuuksiin, osallisuudesta ja yhteenkuuluvuuden tunteesta sosiaalisessa yhteisössä ja ympäristössä.

4 Ympäristökasvatuksen keinot ja keskeiset sisällöt

4.1 Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatuksen keinot

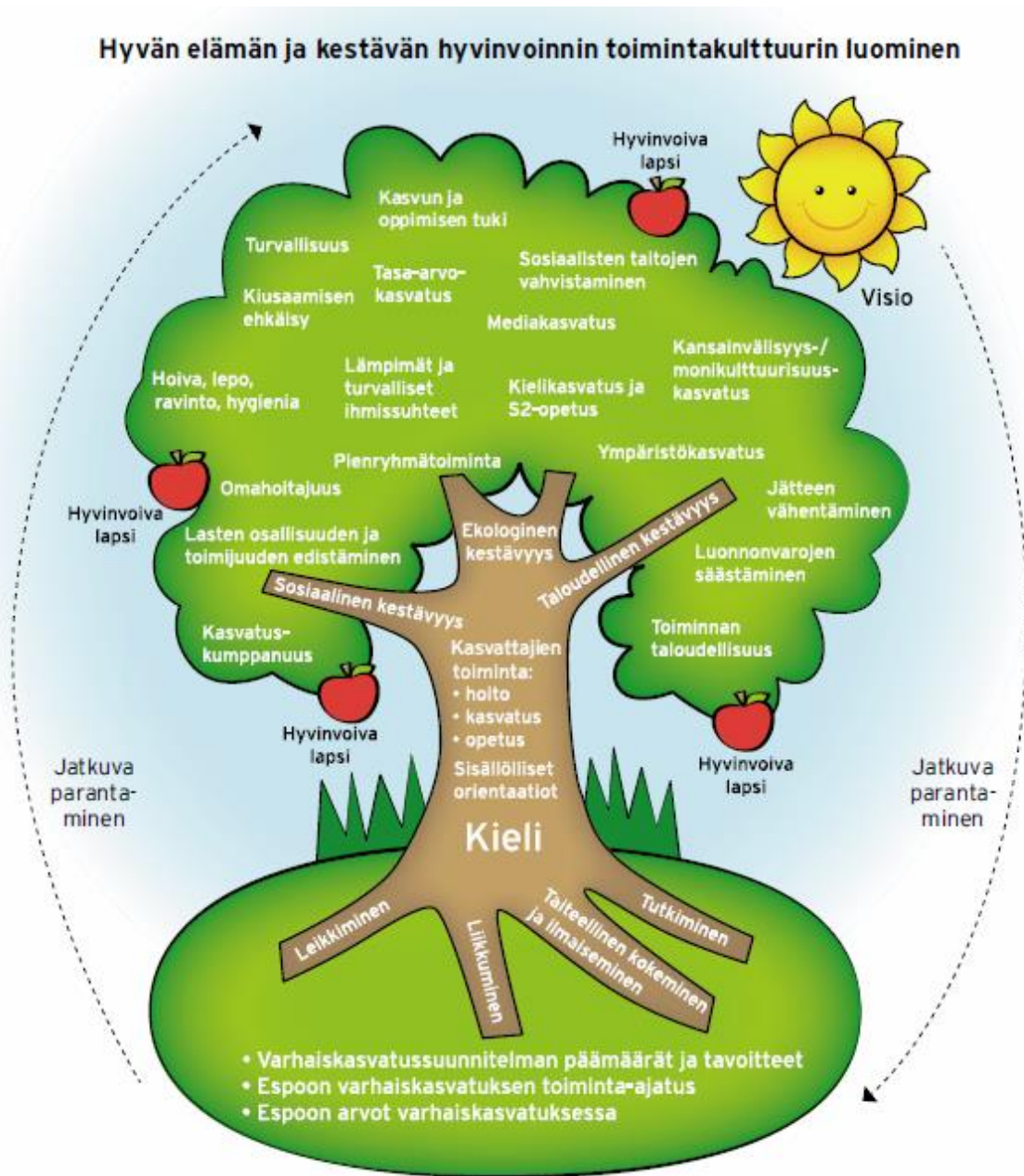
Meillä on tavoitteena hyvinvoiva lapsi. Me huolehdimme lapsen perustarpeista, vaalimme hänen toimintakykyään ja edistämme lapsen terveyttä ja hyvinvointia. Me arvostamme lasta ja hyväksymme hänet omaksi itsenään. Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi ja saa vahvistusta terveille itsetunnolle. Vahvistamalla hyviä vuorovaikutustaitoja rakennamme hyviä sosiaalisia kestäväen kehityksen perustaitoja yhdessä. Sosiaalinen kestävä kehitys edellyttää henkilökunnan kiinnostusta ja sitoutumista aiheeseen sekä aktiivista tiedon päivittämistä erilaisten koulutusten avulla. Toteutamme toiminnassamme myös taloudellista ja ekologista kestäväen kehitystä. Käytämme aktiivisesti toiminnan arvioinnin tukena KEKE päiväkodissa opasta ja sen valmista materiaalia. Meillä on keväällä ja syksyllä oman yksikön suunnittelu/kehittämis- ja arviointipäivät. Oman työn kehittäminen snadein stepein (PDCA) on jatkuvaa (kts. Kuva 7).

Kaikissa tiimeissä on laadittu ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmat kunkin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta. Niissä huomioidaan kestäväen elämäntavan teema kirjaamalla asiat ryhmävasuun. Toiminta tapahtuu lapsen kehitys- ja ikätason ominaisilla leikin, liikunnan, tutkimisen ja taiteellisen ilmaisun ja -kokemisen alueilla. Kunnioitamme lapselle ominaisia ja luontaisia omaan kiinnostukseen perustuvia oppimisen ja toiminnan keinoja. Varhaiskasvatuksessa lasten erilaisten toimintojen kirjossa on tarpeen saavuttaa kehityksellinen tasapaino niin, että kasvattajalla on selvä kuva siitä, miten kunkin lapsen kasvutapahtuma etenee.

Varhaiskasvatuksen sisältöjen välistä tasapainoa voidaan tarkastella eräiden inhimillisen ymmärryksen, tiedon ja kokemuksen perusmuotojen avulla. Perusmuotoja on useita ja ne täydentävät toisiaan. Tämän viitekehyksen avulla pyritään turvaamaan lapselle maailmasta syntyvän kuvan monipuolisuus, eheys ja kokonaisvaltaisuus. Lapsen varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt rakentuvat seuraavien orientaatioiden muodostaman kokonaisuuden varaan:

- matemaattinen orientaatio
- luonnontieteellinen orientaatio
- historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio
- esteettinen orientaatio
- eettinen orientaatio– uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Orientaation käsitteellä korostetaan sitä, että tarkoituksena ei ole oppiaineiden sisältöjen opiskelu, vaan sellaisten välineiden ja valmiuksien hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi vähitellen pystyy perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan ympäröivän maailman monimuotoisia ilmiöitä. Lähde: Espoo vasu s. 34

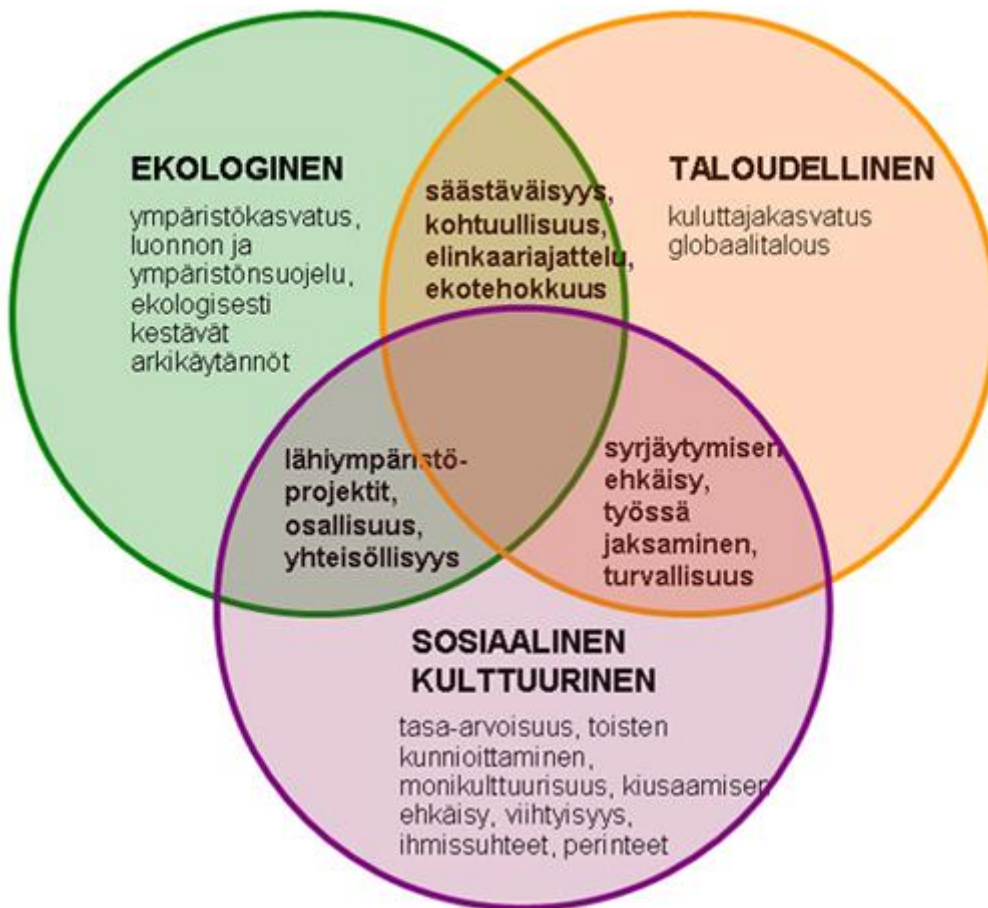

Kuva 1. Lähde: Espoo vasu s.9

Me toimimme yhteistyössä Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry:n kanssa kehittäen omaa toimintaamme. Yhteistyökumppanimme on myös Koulutus Elämään -säätiö ja Juvenalia musiikkiopisto. Me osallistuimme syksyllä 2014 RCE Espoo verkoston rauhanpuu istutustalkoisiin. Juvenalian musiikkileikkikoulu toimii viikoittain päiväkodissamme yhteistyössä henkilökunnan kanssa.

Kilonpuiston lastentalossa toimitaan kaikilla kestävän kehityksen osa-alueilla eri keinoin. Jokaisessa tiimissä on ekotukihenkilö. He osallistuvat ekotukikoulutuksiin. Meillä toteutuvat parhaimmillaan kaikki kolme tasoa, sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen, kun lapsi oppii

pesemään kädet.

Kuva 2. Lähde: <http://www03.edu.fi/aineistot/KEKE/yleistietoa/kestavakehitys.htm>

Kestävän kehityksen kartoituksen (kevät 2014) jälkeen (KEKE PÄIVÄKODISSA kestävän kehityksen opas) olemme jatkaneet jo aiemmin sovittuja toimintatapoja ja keskityimme kehittämiskohteisiin. Yhteinen KEKE kehittämisteema meillä on Lapsen kulttuuri-identiteetin vahvistaminen. Kaikkien yhteinen on myös käsien pesun opetteleminen. Tiimeillä on myös omia asioita, joita he aktiivisesti havainnoivat, kehittävät ja dokumentoivat.

KEKE PÄIVÄKODISSA kestävän kehityksen oppaan kartoituksen osa-alueet:

Energian säästäminen: Valojen sammuttaminen aina kun poistumme sisätiloista. Henkilökunta kävelee/pyöräilee töihin tai käyttää julkisia kulkuvälineitä. Tuuletamme tehokkaasti ja nopeasti.

Veden säästäminen: Aikuiset seuraavat vedenkulutusta ohjaamalla ja valvomalla käsienpesua. Käsienpesuohjeet on kuvitettu. Kansainvälinen Vesipäivä on vuosittain 22.3. Vesiteemaa käsitellään lapsiryhmissä lasten kehitystason mukaisesti.

Jätteen synnynehkäisy ja kierrätys: Jätämme kengät eteiseen emmekä käytä kertakäyttöisiä kengän suojia. Emme myöskään käytä kertakäyttöastioita. Lapsille jaetaan ruokaa sen verran kuin he arvioivat jaksavansa syödä. Tarvittaessa ruokaa saa lisää. Pyrimme säästämään paperia rajaamalla värityskuvien värittämistä. Aikuinen seuraa nimelistaa värittäjistä. Jos lapsi kuitenkin haluaa värittää useamman kuvan hän saa ”kopioida” itse paperille haluamansa kuvan ääri viivoista piirtämällä. Käytämme kestäviä käsipyyhkeitä.

Kestävä kulutus: Hankinnat mietitään tarkoin etukäteen noudattaen Espoon kaupungin hankintaohjeita. Syntymäpäivänä muistamme lasta laululla, onnittelulla ja itse tehdyllä kortilla. Askartelussa käytetään kierrätys-, jäte- ja luonnonmateriaaleja.

Kestävät ruokavalinnat: Huomioidaan lasten ruokavalit, kuten erityis-, kasvis- sekä siaton ruokavalio. Ilmoitamme keittiöön päivittäin ruokailijoiden määrän ja peruutukset teemme lomakkeella keskuskeittiölle. Hyvien ruokatapojen opettelu ja pienten ohjaaminen ruokatilanteissa on aikuisen vastuulla.

Lähiympäristö: Ryhmä retkeilee lähiympäristössä, lasten oman kodin leikkipaikalla, lähimetsässä, leikkipuistossa, urheilukentällä, kirjastossa ja koulun pihalla.

Kulttuuriperintö ja monikulttuurisuus: Lapsen kulttuuri-identiteetin vahvistaminen. Yhteistyö Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura ry:n ja Koulutus elämään säätiön kanssa. Somalikerho. YK:n päivä vuosittain 24.10. Vuosittain toistuvat juhlat kalenterivuoden mukaisesti huomioiden myös eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden juhlat.

Turvallisuus: Hyvät vuorovaikutustaidot ja toisen kunnioittaminen ovat tapa toimia. Riittävä ja ammattitaitoinen henkilöstö suhteessa lasten läsnäoloihin päivittäin sovittujen hoitoaikojen mukaisesti. Omaohitajuus. Pienryhmätoiminta. Tutustuminen lapsen perheeseen. Yhteiset pelisäännöt sisä- ja ulkotiloissa. Aikuinen huolehtii, että jokaisella lapsella on kaveri. Ketään ei jätetä yksin eikä leikin ulkopuolelle. Halutessaan saa olla yksin. Päivähoitoyksikön turvallisuuskäsikirja pitää sisällään mm. kiusaamisen ehkäisemisen ohjeet. Ratkaisukeskeinen tapa toimia ristiriitatilanteissa, aikuinen auttaa lasta sosiaalisten taitojen opettelussa.

Yhteisöllisyys: Yksiköllä on yhteiset sopimukset ja säännöt. Yksikössä on sovittu henkilökunnan työvuorot lasten hoitoaikojen mukaisesti. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä heidän kanssaan tehdään. Kysytään lasten toiveita ja odotuksia. Aikuinen ottaa kopin lapsen aloitteesta. Vanhemmilta kysytään toiveita ja odotuksia vanhempainillassa. Toteutamme ja vietämme yhteisiä tapahtumia ja juhlia kaikkien tiimien ja lasten kesken. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö esim. talkoot, juhlat, retket, pajat ja liikuntatapahtumat.

4.2 Ympäristökasvatuksen teoreettiset mallit

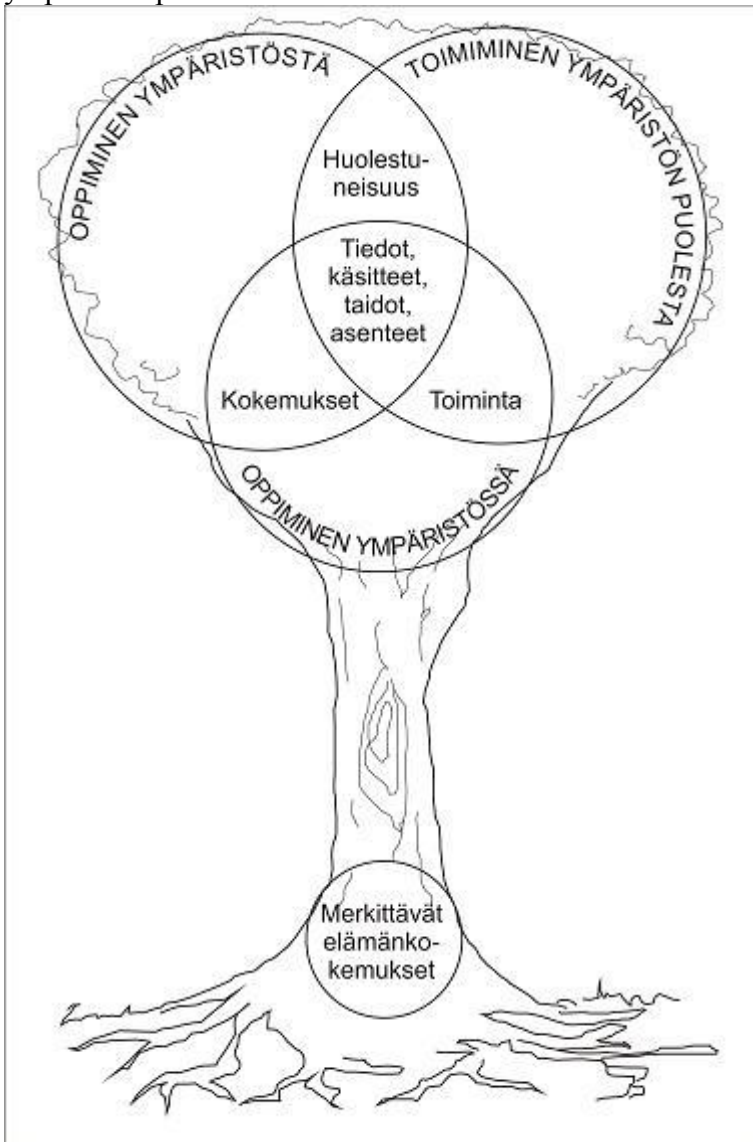
Ympäristökasvatusta ja kestävä kehityksen kasvatusta on alettu määritellä ja käsite on alkanut yleistyä 1960-luvulla, kun huoli ympäristön tilasta yleistyi. Kun tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia kansalaisia, on tarpeellista tutkia erilaisia toimintamalleja. Ympäristökasvatuksen jäsentämiseksi Joy Palmer (1998) loi puumallin. Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

Puumallin taustaoletuksena on lapsuuden ympäristökokemusten vaikutus ympäristöasenteisiin. Viime vuosien ympäristöasenteisiin liittyvät tutkimukset ovat nostaneet esille osallisuuden, voimaantumisen ja yhteenkuuluvuuden merkityksen ympäristövastuullisessa toiminnassa (Harju-Autti 2011). Palmerin puumalli täydennettynä näillä ulottuvuuksilla on malli, jonka avulla voi tarkastella ympäristökasvatuksen toteutustapoja. Kyseessä on ns. laajennettu puumalli (Iloa ja Ihmettelyä kirja). Espoon vasussa on käytetty Palmerin puumallia.

4.2.1 Palmerin puumalli

Joy A. Palmerin kehittämä ympäristökasvatusmalli, niin sanottu Palmerin puu, on yksi viime aikojen yleisimmin sovelletuista. Joy A. Palmer painottaa ympäristökasvatuksen puumallissaan, että ympäristökasvatuksen pitäisi tapahtua samanaikaisesti ja yhtä vahvasti kolmella tasolla. Hyvään

ympäristökasvatukseen kuuluu Palmerin mukaan oppiminen ympäristössä, ympäristöstä ja toiminen ympäristön puolesta.

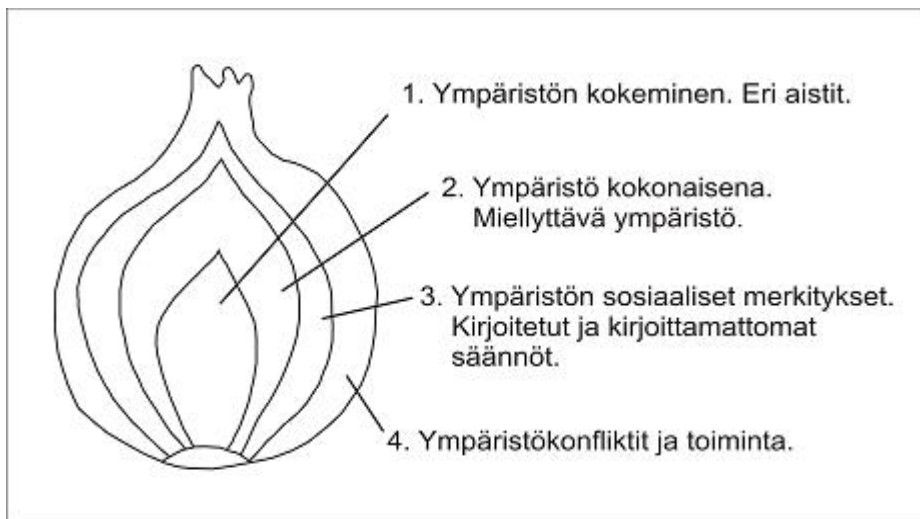
Kuva 3. Lähde: Palmer 1998 ja Cantell 2004. Kuvan muokkaus: Laura Savolainen.

Ympäristössä oppimisessa olennaisia ovat eri aisteihin ja havainnointiin perustuvat kokemukset. Ympäristöstä oppimisella kartoitetaan ympäristöön liittyviä tietoja. Ympäristön puolesta toimiminen sisältää konkreettisen toiminnan lisäksi myös ympäristöön liittyvät arvot. Ympäristökasvatuksessa tärkeitä arvoja ovat esimerkiksi eettiset, ekologiset, biologiset, esteettiset ja tiedolliset arvot. Mallissa perustan ympäristökasvatukselle luovat yksilön aiemmat elämäkokemukset sekä kehitys- ja oppimishistoria. Ympäristökasvatusta tulee siis Palmerin mukaan toteuttaa yksilön lähtötaso ja aiemmat kokemukset huomioon ottaen. Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

4.2.2 Käpylän sipulimalli

Markku Käpylä on tuottanut ympäristökasvatuksen sipulimallin vuonna 1994. Mallin avulla voidaan jäsentää ympäristökasvatuksen didaktisia ratkaisuja hierarkkisesti. Keskeistä mallissa on yksilön kulttuuristen merkitysten avaaminen sekä inhimillisen kokemuksen tarkastelu. Mallin perusajatuksena on kuvata oman kulttuurin arviointikyvyn kehittymistä.

Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

Kuva 4. Lähde: Ojanen & Rikkinen 1995. Kuvan muokkaus: Laura Savolainen.

Sipulimalli koostuu neljästä kerroksesta, jotka ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Mallin ytimessä (1.) on yksilö ja hänen välitön kokemusmaailmansa, joka tulee käsittää yhtenä kokonaisuutena, eikä jakaa fyysiseen ja henkiseen. Yksilön ja hänen kokemusmaailmansa ympärille tieto rakentuu kerros kerrokselta yhteiskuntaan päin. Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

Vaihe 1: Keskitytään ympäristön kokemiseen aisti kerrallaan ja kokemuksista aiheutuviin tuntemuksiin.

Vaihe 2: Tarkastellaan ympäristöä kokonaisuutena, ja pohditaan, miksi jokin ympäristössä on miellyttävää tai epämiellyttävää. Tästä näkökulmasta kannattaa tarkastella etenkin omaa lähiympäristöä.

Vaihe 3: Pyritään tulkitsemaan ympäristölle annettuja sosiaalisia merkityksiä. Tämä voidaan aloittaa yksinkertaisella taajamatutkimuksella pohtimalla oman lähiympäristön eri paikkoihin liittyviä kirjoitettuja ja kirjoittamattomia sääntöjä.

Vaihe 4: Oman kulttuurin kriittisen arviointikyvyn kehittyminen edesauttaa neljänteen vaiheeseen pääsemistä. Keskeistä on oppia tutkimaan ja tulkitsemaan ympäristöongelmia ja niiden luonnetta.

Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

4.2.3 Jerosen ja Kaikkosen talomalli

Eila Jeronen ja Marjatta Kaikkonen ovat luoneet ympäristökasvatuksen talomallin. Malli käsittää neljä ympäristökasvatukseen liittyvää ulottuvuutta, ja sitä voidaan käyttää ohjaavana mallina ympäristökasvatustyön suunnittelussa ja toteuttamisessa.

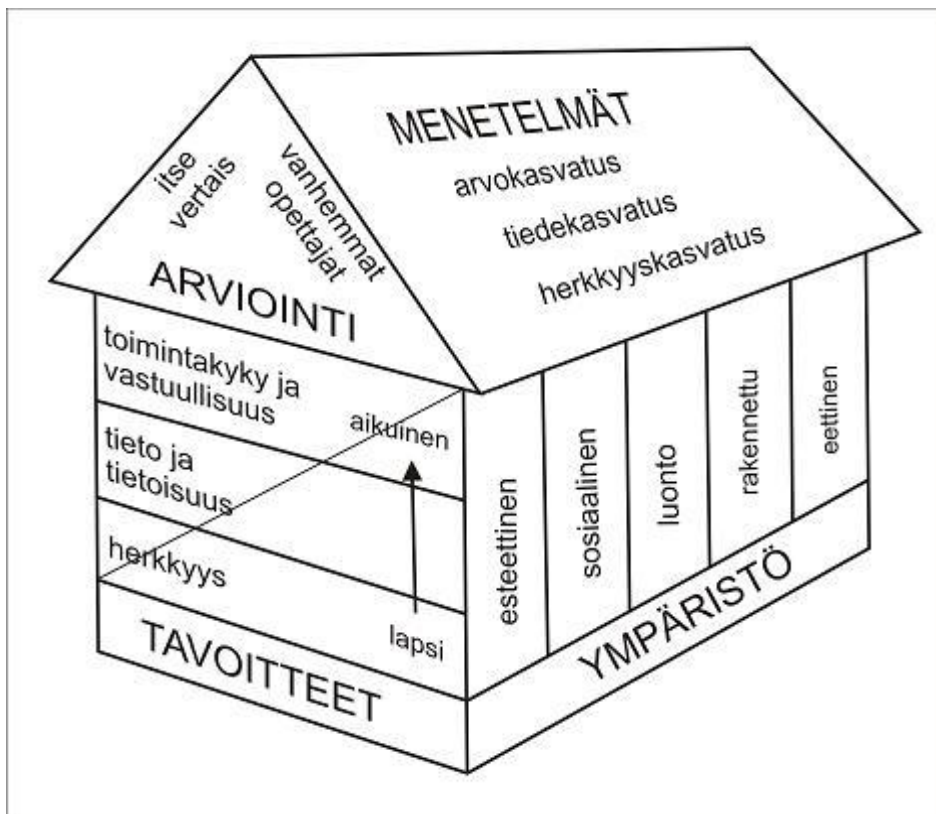
Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

Talomallin ulottuvuudet ovat:

1. ympäristökasvatuksen tavoitteet,
2. ymmärrys erilaisista ympäristö-käsitteen ulottuvuuksista,
3. ympäristökasvatukseen soveltuvat menetelmät sekä
4. arviointi

Näiden ulottuvuuksien perusteella Jeronen ja Kaikkonen määrittelevät ympäristökasvatuksen tavoitteiksi

- ympäristöherkkyyden,
- ympäristötiedon ja -tietoisuuden sekä
- toimintakyvyn ja vastuullisuuden syntymisen ja lisääntymisen.

Kuva 5. Lähde: Jeronen & Kaikkonen 2001. Kuvan muokkaus: Laura Savolainen.

1. Talomallin mukaan ympäristökasvatuksessa on syytä käyttää erilaisia painotuksia kasvatettavien ikätason mukaan. Lapsuudessa korostuu ympäristöherkyyteen kasvattaminen, kun taas nuoruudessa ja aikuisuudessa painotetaan ympäristötietoisuuden lisäämistä sekä toimintakyvyn ja vastuullisen käyttäytymisen voimistumista.
2. Malli painottaa myös ympäristön kaikkien eri ulottuvuuksien sisällyttämistä ympäristökasvatukseen.
3. Menetelminä voidaan käyttää herkkyyskasvatusta, tiedekasvatusta ja arvokasvatusta, jälleen kasvatettavan ikätason mukaan.
4. Talomallin neljäs ulottuvuus käsittelee ympäristökasvatuksellisen toiminnan arviointia. Arvioitavaksi tulee Jerosen ja Kaikkosen mukaan alistaa niin menetelmät ja sisällöt, kuin osallistujien työskentely- ja toimintatavatkin.

Lähde: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

4.3 Käsitteet

Ympäristökasvatuksen keskeisimmät ja yleisimmin käytetyt käsitteet.

Ekologia, oppi eliöiden ja niiden elollisen ja elottoman ympäristön välisistä vuorovaikutussuhteista.

Ekososiaalinen sivistys, inhimillisen kasvun kautta saavutettu ymmärrys ihmisen vapauksista ja vastuista, jotka perustuvat riippuvuuteen luonnosta ja toisista ihmisistä.

Elinikäinen oppiminen, yksilön koko elämänkaaren jatkuva prosessi, jossa yksilö yksin ja yhteisöjensä kanssa hankkii, käsittelee ja jäsentää uutta tietoa tuottaen uutta osaamista, ymmärrystä ja ajattelutapoja.

Kasvatus, tavoitteellinen ja vuorovaikutteinen toiminta, joka edistää yksilön tietojen ja taitojen

karttumista, arvojen muotoutumista ja toimintatapojen syntymistä sekä tukee yksilön persoonallisuuden kasvua.

Kestävä kehitys, kehitys tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Yksilön ja yhteisöiden toiminnan muutos joka pyrkii takaamaan terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Kestävä kehitys on dynaaminen prosessi joka koostuu talouden, yhteiskunnan, ja luonnon keskinäisyhteyksien tunnistamisesta, ymmärtämisestä ja niiden pohjalta toimimisesta. Kestävään kehitykseen kuuluu sopeutumista, oppimista ja toimintaa.

Kulttuuriperintökasvatus, kasvatuksen osa-alue , jonka avulla edistetään kulttuuriperintöön liittyvää osaamista sekä tuetaan kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista. Kulttuuriperintökasvatus edistää kestävästä kehityksestä ja erityisesti sen kulttuurista ulottuvuutta.

Luontokasvatus, ympäristökasvatuksen muoto, joka on elämyksellistä ja kokemuksellista, tukee yksilön ympäristöherkkyyttä ja luontosuhdetta sekä edistää luonnontuntemusta. Luontokasvatus toteutetaan pääasiassa luonnossa liikkuen. Se sisältää aina ympäristövastuullisuutta tukevia arvoja.

Luontosuhde, yksilön ja yhteisön ja luonnon välisen vuorovaikutuksen kokonaisuus. Luontosuhdetta voidaan tarkastella esimerkiksi ympäristöherkkyyden, arvojen, tietojen, toiminnan, kehon toimintojen tai ekologian kautta.

Oppiminen, jatkuva ja aktiivinen prosessi, johon liittyy tietojen, taitojen ja ymmärtämisen lisääntymistä, arvojen ja harkintakyvyn syvenemistä sekä tietojen ja taitojen soveltamista jokapäiväisessä elämässä.

Osallistaminen, prosessi, jossa yksilöitä tai yhteisöjä tuetaan , kannustetaan tai kehoitetaan osallistumaan toimintaan tai päätöksentekoon.

Osallisuus, yksilön kokemus omien kykyjen riittävydestä, oman roolin merkityksellisyydestä ja vastuun saamisesta omassa yhteisössä.

Valtautuminen, prosessi, jossa voimaantunut yksilö kokee saavansa valtaa ja mahdollisuuksia toimia omassa yhteisössään.

Voimaantuminen, prosessi, jossa yksilö kokee oman roolinsa merkityksellisenä, jossa hänen luottamuksensa omiin kykyihin kasvaa ja jonka kautta hänen halunsa toimia lisääntyy.

Yhteisöllisyys, kokemus yhteenkuuluvuudesta , osallisuudesta ja vaikutusmahdollisuuksista yhteisössä. Yhteisöllisyys edistää vastuuta ja välittämistä muista ihmisistä, elinympäristöstä ja yhteisestä hyvinvoinnista.

Ympäristö, yksilöä ympäröivä fyysisen ja sosiaalisen todellisuuden muodostama kokonaisuus, joka sisältää ympäristön ekologisen ja inhimillisen ulottuvuuden.

Ympäristöherkkyys, yksilön kokemusten ja havaintojen pohjalta rakentuva tunnepitoinen ja empaattinen suhde ympäristöön ja kyky havainnoida ja aistia ympäristöä sekä siinä tapahtuvia muutoksia.

Ympäristökasvattaja, henkilö, joka tekee käytännön ympäristökasvatustyötä kestävästä elämäntavan edistämiseksi sekä ympäristöherkkyyden, -tuntemuksen, -myönteisyyden lisäämiseksi

opettaen , kouluttaen ja neuvoen eri-ikäisiä ihmisiä.

Ympäristötietoisuus, ympäristönäkökohtien tiedostaminen ja niiden huomioiminen toimintaa koskevia päätöksiä ja valintoja tehtäessä.

Lähde: Yhteinen Käsitys, kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt.

4.4 Oppimiskäsitys

Me arvostamme Espoon varhaiskasvatuksessa ja omassa yksikössämme lapsuutta ainutkertaisena itsessään tärkeänä elämänvaiheena, joka ei ole vain valmistautumista tulevaan elämään.

Oppimiskäsitys Espoon varhaiskasvatuksessa on sitä että lapsi nähdään kyvykkäänä, aktiivisena, vuorovaikutukseen pyrkivänä toimijana ja oppijana. Kasvattajien näkökulmasta lapset eivät ole toiminnan kohteita vaan kanssatoimijoita. Lasten mielipiteet , aloitteet ja kiinnostuksen kohteet vaikuttavat ryhmän toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja oppivia. Oppiminen on päämääräsuuntautunutta, vuorovaikutteista, sosiaalista ja yhteisöllistä toimintaa, jossa opitaan toisilta ja yhdessä toisten kanssa. Oppimisprosessissa oppijat ratkaisevat ongelmia sekä rakentavat ja muokkaavat aktiivisesti tietovarantoja, käsityksiä ja ajattelurakenteita aikaisempiin tietoihin, taitoihin, tunteisiin ja kokemuksiin pohjaten.

Kasvattajien tehtävänä on järjestää lapsille oppimiskokemuksia, joissa vallitsee myönteinen ilmapiiri ja oppimisen riemu. Oppimisen ilo kantaa ja motivoi oppimista ja synnyttää kestävän oppimismotivaation elinikäisen oppimisen perustaksi. Hyvinvointi on oppimisen edellytys ja oppiminen tuottaa hyvinvointia.

Lähde: Espoon vasu s.25

5 Ympäristökasvatustoiminnasta tiedottaminen ja yhteistyö

Me toteutamme Espoon varhaiskasvatussuunnitelman mukaista yhteistyötä eri yhteistyötoimijoiden kanssa. Noudatamme Espoon vasua ja Kilonpuiston lastentalon ympäristökasvatus suunnitelmaa. Tiedotamme vanhempia asiakirjoista vanhempainilloissa, vanhempaintoimikunnan yhteisissä tapaamisissa ja henkilökohtaisissa keskusteluissa. Ympäristökasvatussuunnitelma tulee kaikille luettavaksi sharepoint-sivuille ja ilmoitustauluille.

Oman yksikön kehittämistyö on jatkuvaa ja kehittämiskohteista tiedotamme vanhempia. Toiminnallisissa vanhempainilloissa olemme koonneet vanhempien mielipiteitä ja otamme ne huomioon vasunmukaisessa työssämme.

Vanhempaintoimikunnan kanssa yhdessä toteutamme kestävän kehityksen teemalla tapahtumia. Syksyllä 2014 meillä toteutui pipari- ja korttipaja. Ympäristökasvatussuunnitelma jaetaan keittiöhenkilökunnalle, neuvolaan ja siivous- ja kiinteistöpalveluihin.

6 Ympäristökasvatustoiminnan vaikuttavuus ja arviointi

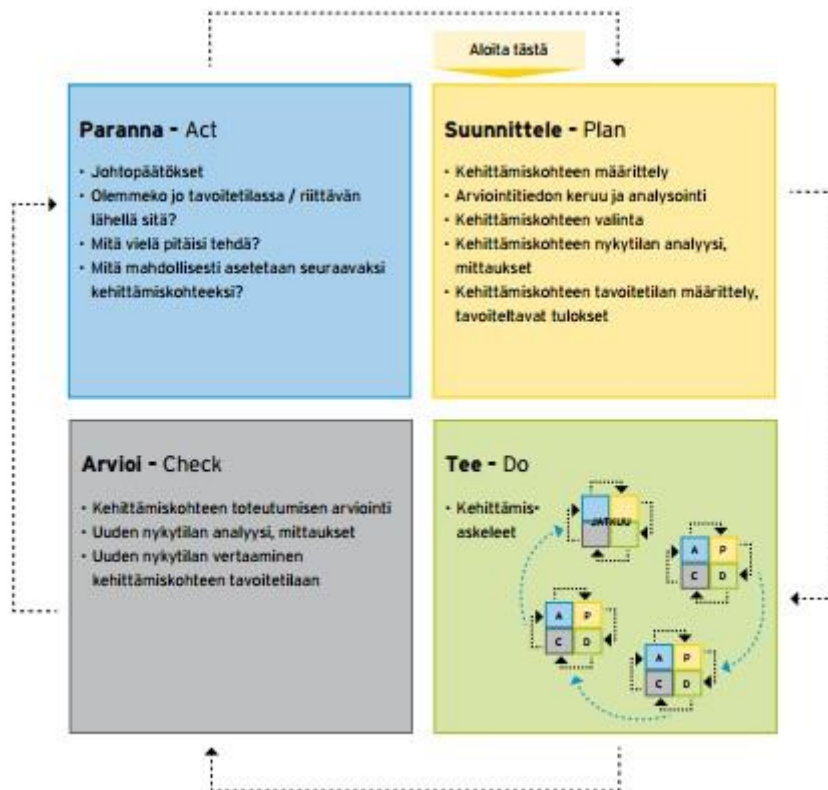
Kilonpuiston lastentalossa on viikoittain tiimipalaverit ja yksikön palaveri, joissa arvioimme toimintaamme. Huomioimme saadun asiakaspalautteen ja viralliset palautteet erilaisista asiakaskyselyistä, Kunta10 jne., joista nousee kehittämisteemoja. Vasukatselmuksset ovat koko yhteisön arviointitapahtumia. Meillä oli 10.12.2104 vasukatselmuksset. Arviointi tapahtuu CAF-

arviointimallin mukaisesti.

Kuva 6. Lähde: Espoo vasu s. 49.

Me työstimme kehittämiskohteitamme snadein stepein-jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti (PDCA).

Kuva 7. Lähde: Espoo vasu s. 50.

Yksikkö työittää Espoon vasua ja kirjaa oman yksikön vasua. Tiimit ovat kirjanneet omat tiimisopimukset ja ryhmävasut, jotka toimivat kokoavina asiakirjoina. Ryhmävasuihin kirjataan kehittämisen kohteet ja seurataan aktiivisesti asioiden työstämistä. Ryhmävasujen materiaalina ovat lasten vasut ja vanhempien kanssa yhdessä sovitut asiat.

Yksiköllämme on keväällä ja syksyllä kehittämis-/tyhypäivät, jossa arvioimme yhteisesti

vasun/KEKE:n mukaisen työn edistymistä. Sovimme näissä päivissä yhdessä uudet kehittämisen kohteet. Tällä hetkellä me työstämme Lapsen kulttuuri-identiteetin vahvistaminen -teemaa yhdessä sovitusti kestävä kehityksen aiheena.

Tiimeillä on käytössä oman työn ja vasun mukaisen työn itsearviointikriteerit. Kehittämistyö tapahtuu jatkuvan parantamisen toimitavalla, snadit stepit. Tiimit arvioivat systemaattisesti KEKE päiväkodissa oppaan kartoituksesta nousseita kehittämisasioita. Yhteinen teema on käsien pesun opetteleminen.

VARHAISKASVATUSYKSIKÖT: ITSEARVIOINTIKRITEERISTÖ		
KESTÄVÄ KEHITYS		
JOHTAJUUS JA HENKILÖSTÖ		
KIELIKASVATUS		
LAPSILLE OMINAINEN TAPA TOIMIA:	SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT:	KASVATTAJIEN TOIMINTA JA VUOROVAIKUTUS LASTEN JA VANHEMPIEN KANSSA:
Leikkiminen	Matemaattinen	Kasvatuskumppanuus
	Luonnontieteellinen	Perushoitotilanteet
Liikkuminen		Historiallis-yhteiskunnallinen
	Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen	Esteettinen
Tutkiminen		Eettinen
	Uskonnollis-katsomuksellinen	
		Mediakasvatus

Kuva 8. Lähde: Espoo vasu s. 49.

Yksikössämme on toteutettu uusien vanhempien vanhempaintapaaminen alkukesästä. Syyskauden aikana on hyväksi havaittu järjestää tiimeittäin omat toiminnalliset vanhempaintapaamiset. Vanhemmilta tuleva palaute otetaan vastaan ja he saavat esittää toiveita ja odotuksia varhaiskasvatustyön toteuttamiseksi lapsen parhaaksi.

Meillä on aloittanut vanhempaintoimikunta uusilla jäsenillä. Heidän kanssaan järjestimme pipari- ja korttipajan ennen joulua. Tulossa on yhteisiä uusia tapahtumia KEKE-ajatuksin. Vanhempaintoimikunnan jäsenille on kerrottu kestävä kehityksen teemasta.

Meillä on käytössä hallinnon laatima tulokortti, jolla seuraamme Leppävaarassa yhteiseksi kehittämisen kohteiksi valittuja asioita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Päiväkodin johtaja seuraa päivittäin lasten ja henkilökunnan läsnäoloja ja toimii tarvittaessa annettujen ohjeiden mukaisesti sijaisjärjestelyjen toteuttamiseksi.

Tulevaisuudessa meillä on mahdollisuus osallistaa myös vanhemmat kestävä kehityksen työskentelyyn meidän oman ympäristökasvatussuunnitelmamme avulla.

Lähteet :

Espoon varhaiskasvatussuunnitelma kestävämmän elämäntavan polulla

Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus, Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta 21.8.2013
www.espoo.fi/download/noname/%7BAFB7AE5E-7D21-4CF3.../42804

Iloa ja ihmettelyä, Parikka-Nihti ja Suomela 2014

KEKE PÄIVÄKODISSA kestävä kehityksen opas, Luomi, Paananen, Viberg ja Virta,
Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus 2010
<http://www4v.fi/KEKEpaivakodissa>

Kestävä kasvatus-kulttuuria etsimässä, Toivanen Paula
Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry 2013

Kestävä kehityksen kasvatus Espoossa, KEKE-SELONTEKO JA TOIMINTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2013-2016

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet , Stakes 2005

Yhteinen KÄSITYS, Kestävä kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt
Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus 2013

<http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/paatoksenteke/Espootarina

www.espoo.fi/Espoon_kaupunki/organisaatio http://www.espoo.fi/fi-fi/asuminen_ja_ymparisto_ja_luonto/Kestavan_kehityksen_Espoo_RCE

www.finlex.fi/fi/laki

<http://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/opetuksen-tueksi/>

<http://www03.edu.fi/aineistot/KEKE/yleistietoa/kestavakehitys.htm>